

Izšla je knjiga *Osnove heraldike in istovetnostni simboli slovenskih občin*. Zamisel zanjo je dal Jože Lajevc, predsednik društva Heraldica Slovenica, na enem od delovnih srečanj heraldičnih zanesenjakov, ko so brskali po številkah svojega glasila in ugotavljali, da je njihovo vedenje o grbih, zastavah, pečatih in drugih simbolih slovenskih občin zaradi razpršenih podatkov nepopolno.

Kasneje so ugotovili, da lahko podatke o tako imenovanih istovetnostnih simbolih najdejo v uradnem listu pa tudi v več kot štiridesetih uradnih občinskih glasilih. Zato so se odločili, da vse simbole, s katerimi se predstavljajo slovenske občine, objavijo na enem mestu, v monografski knjižni predstavitvi, ne glede na

Plemiški grb

Slovenski grbi

njihovo strokovno sprejemljivost v luči grboslovne in zastavoslovne vede. V knjigi so želeli predstaviti tudi zgodovinske, kulturne in naravne značilnosti slovenskih občin, ki so velikokrat vplivale na nastanek njihovih simbolov. Tako je razvidno, da imajo številni grbi in zastave današnjih slovenskih občin svoje prednike že v prvi polovici 12. stoletja. V knjigi je tako prikazan le del te bogate dediščine, ki s pomočjo heraldičnih simbolov priča o svojevrstni zgodovinski poti slovenstva skozi stoletja.

Govorica simbolov

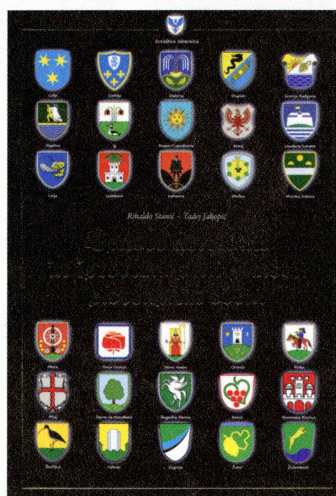
Heraldika je dobila svoje mesto med pomožnimi zgodovinskimi vedami, ki so že po definiciji imena največja pomoč pri odkrivanju, razumevanju in pisanju zgodovine. Med vsemi pomožnimi vedami je na estetskoumetnostnem področju naj-

bolj privlačna in zanimiva, kar samo podpira njeno sporočilnost in pomembnost, hkrati pa le njej lastno simbolično govorico. Kot vsaka veda ima svoje značilnosti in zakonitosti, a te so začeli sistemsko spremljati šele kasneje, ko se je njena prvotna funkcija nekoliko izgubila, njeno mesto pa je že prevzela nova, a tesno povezana s prejšnjo. Če je začetek vojaškega izvora oblikoval govorico heraldike, so jo vsa nadaljnja obdobja dopolnjevala in ji dajala novo podobo in pomen. Vseskozi pa obstaja najmočnejša vez prav simbolična govorica z mnogimi razsežnostmi.

Staromodno ali moderno

Današnji slovenski grb je bil po svojem rojstvu v samostojni Sloveniji leta 1991 deležen številnih kritik. Nič bolje se ni godilo nagrajenim in nenagrajenim simbolom na

natečaju za izbiro novih državnih simbolov leta 2003. Številna mnenja o primernosti in neprimernosti teh simbolov so dobila široko medijsko podporo in so se po zaslugi nekaterih prenapetih "strokovnjakov" nekajkrat znašla na nizki ravni

medsebojnega sporazumevanja. Podobno se je dogajalo pri izbiri občinskih simbolov, kot sta grb in zastava. Kakšen kritik celo meni, da je heraldika nekaj staromodnega, ostalina prejšnjih stoletij, ki je svoje že opravil in v današnjem svetu razvitih komunikacij in sodobnih oblikovalskih izrazov deluje arhaično. Pa ni tako. Tako kot vsaka veda ima tudi heraldika svoja pravila, pridobljena skozi stoletja. Ta se tako kot zakonitosti preostalih ved prilagajajo razvoju človeštva, predvsem tehnološkim spremembam, ki jih sodobne znanosti ustvarjajo kot po tekočem traku. Sad teh prilagajanj so tudi sodobno oblikovani simboli držav, pokrajin, krajev in občin v njih.

Dediščina prednikov

Založnik in avtorji knjige so v tej razkošno opremljeni knjigi želeli v

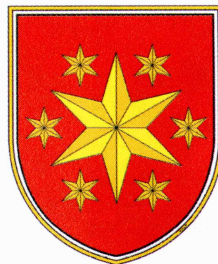
sliki in besedi ohraniti heraldično dediščino prejšnjih rodov in jo povezati z ustvarjalnostjo sedanjih generacij pri snovanju in oblikovanju današnjih grboslovnih in zastavoslovnih upodobitev. Stara modrost nas uči, je v uvodu v knjigo zapisal glavni urednik knjige Anton Lečnik, da moramo biti do preteklosti spoštljivi, do prihodnosti pa se moramo obnašati tako, da novim generacijam odpiramo nova obzorja, izzive in ustvarjalne možnosti. Tako nam skuša knjiga v prvem delu približati svet heraldične vede na razumljiv način, da bi lažje ločili, kdaj ima simbol heraldično veljavo in kdaj ne. V obsežnem drugem delu se lahko seznanimo s simboli vseh današnjih slovenskih občin, ki so sicer razpršeni v raznih glasilih, knjigah, priročnikih, leksikonih, na spletnih straneh, v muzejskih zbirkah in podobno.

Temelji grboslovja

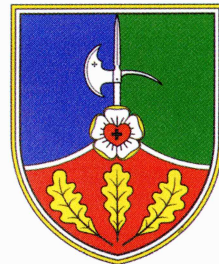
Knjiga vsebuje tri poglavja. Prvo, ki ga je napisal Tadej Jakopič, govori o splošnih temeljih heraldične vede, zgodovini njenega nastanka, heraldičnih zakonitostih in opisuje osnovne heraldične elemente. V njem skuša avtor pokazati tiste elemente, ki pripomorejo k oblikovanju heraldične simbolične govorice in so sestavni del "njene abecede". Z razvojem grbovnih ščitov, šlemov, šlemnega okrasja in razkosja, šlemnih kron in svitkov pa vse do oblikovanja odlikovanj se razpenjajo heraldična sredstva, s katerimi se neko bistvo ali sporočilnost izrazita nedvoumno in izrazito. Z vsem tem se srečujemo v premnogh primerih, ki so nam prav zaradi poznavanja temeljev razvoja in bistvenih sestavnih delov razumljivejši, bližji in tudi domači. Vendar to ni zadnja beseda in konec poti. Tukaj se začenja vzpon lastnega simbolnega izražanja, povzete ga v znanju heraldičnih temeljev in v svetu njihovega medsebojnega združevanja. Iz poznavanja se tako v duhu restituirane (obnovljene) heraldike rojevajo nove stvaritve, ki imajo enako funkcijo kot heraldične stvaritve preteklih obdobij in stoletij. Tak pregled nam omogoča

Dobrepolje

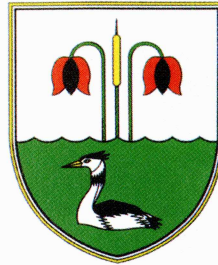
Gornji Grad

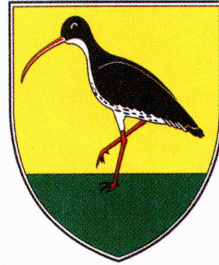
Hodoš

Horjul

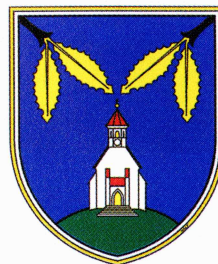
Ig

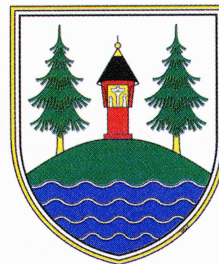
Škofljica

Kuzma

Majšperk

Podvelka

Benedikt

Cerklje

Bled

najboljšo možnost, da se v "starem jeziku izrazimo na sodoben način". Čim več bo poglobljanja v to pomožno zgodovinsko vedo, tem več bo dragocenih podatkov in idej za nove stvaritve ali le poustvarjanja, katerih cilj je zaznamovanje, predstavitev necesa, kar bo ostalo tako rekoč za vedno in za mnoge rodove.

Občinski grbi

Drugo poglavje je Rinaldo Stanič namenil krajevni heraldiki, ki nas s spoznavanjem njenih pravil vpeljuje v tematiko tretjega poglavja, ki je najboljše. V njem so izčrpno predstavljeni tako imenovani istovetnostni ali identitetni simboli slovenskih občin, kamor spadajo grb, znak, emblem, logotip, zastava, občinska himna, žu-

panska ogrlica, pečat, stampiljka, praznik in priznanja in še kakšno.

Po abecednem redu je predstavljenih vseh 193 slovenskih občin. Vsako na začetku opisa spremlja zemljevid z njeno lego na slovenskem ozemlju. Pod zemljevidom je moto, ki na določen način povezuje občino z njenimi prepoznavnimi značilnostmi, opisanimi v predstavitvi občine in njenih simbolov. Avtor je današnjim občinskim simbolom dodal še slike in zgodovinski opis simbolov nekaterih krajev, ki ležijo na območju neke občine, in s tem obo-

gatil njeno predstavitev. Motu sledi predstavitev občine in njenih krajev, pri kateri je skušal bralcu čim bolj nazorno prikazati podatke iz zgodovine in sedanjosti, pomnike teh časov in dogodke, pomembne za te kraje. Sledi poglavje o zgodovinskih simbolih (predvsem s področja heraldike), ki so se pojavljali na območju neke občine. Naslednji del besedila je namenjen občinskim istovetnostnim simbolom. Nekateri med njimi so po objavi v uradnih glasilih zdaj prvič objavljeni v knjigi.

Vrnitev grbov

Rinaldo Stanič je zapisal, da je heraldika preresna tema, da bi jo prepuščali komur koli. Na izbiro ustreznih krajevnih simbolov vplivajo številni dejavniki, kot so zgodovina, kultura, narava in tradicija na območju neke lokalne skupnosti, upoštevanje heraldičnih pravil, uporaba ustreznih oblikovalskih tehnik in seveda tudi način življenja prebivalcev lokalne skupnosti. Vse to ureja področje krajevne heraldike, ki je najbolj razširjena zvrst splošne grboslovne teorije, saj nas seznanja s snovanjem in oblikovanjem krajevnih grbov, z njeno pomočjo spoznavamo pravila grboslovne vede pa tudi zastavoslovno stroko. Knjiga je tako kot nalagač za vse, ki se seznanjajo s temelji krajevne heraldike. Resnično poznavanje heraldične vede lahko pripomore k boljšemu dialogu med heraldično stroko, oblikovalci in širšo javnostjo. Strpno sožitje med vsemi temi lahko privede do rezultatov, ki bodo zadovoljili tako stroko kot širšo javnost in pomagali medsebojno sporazumevanje dvigniti na višjo (strokovno) raven.

V času socializma so bili grbi potisnjeni na stran oziroma so bili v službi ideologije. Knjiga kaže bogastvo novih grbov slovenskih občin in vrnitev k tradiciji. Izšla je pri Lečniku, d. o. o., Stari trg 14, Ljubljana (01/425-5112).

